Հայրենիք երեքշաբթի օրերը կը հրատարակուի. տարեկան գինն է օրական համար կէս ոսկի. Օսմանեան, դաւառաց համար երեք արծաթ մէջիտէ կանխիկ. դաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է. վճռմեայ բաժանորդք ալ կընդունուին.

30 ՓԱՐԱՑ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Լրագրոյս վերաբերեալ դիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խըմբագիր Մ. Ե. Մելիքեան Մէրճան — Չարչը Սարըեան Ցալարան, Թմբաղրուեթեան ուղղեալ դիր ետ չը տրուիր. Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դրչ է. աւելի անգամի համար տակարիւթիւն կըլլայ.

30 ՓԱՐԱՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ազգային ժողովոյ վերջին նիստին մէջ որ դռնփակ տեղի ունեցաւ, կաթողիկոսական ընտրութեան մը վերջ վճռականութեան մը գալու վրայ էր. Ցանձնաժողովը ընդարձակ տեղեկութիւններ տուաւ այն բանակցութեանց մասին, զորս ունեցած էր Թուրքիոյ դեսպանատան հետ, որոնցմէ կրնամք հետեւցնել կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ ծագած դժուարութիւնք հարթուելու վրայ ենք. երեսփոխանք աքանչացմամբ ընդունեցին Էջմիածնի Սինոդին կողմէ ազգային պատրիարքարան ղրկըւած հրաւիրագրոյ ի պատասխանի Ցանձնաժողովին պատրաստած ընդարձակ մէկ պաշտօնագիրը, որ զօրաւոր հնարքով մը Սինոդին այն առարկութեանց դէմ կը պատասխանէր, զոր Պալաժէնիայի ոգեհամեմատ ըրած էր կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակին վրայ. Սոյն պաշտօնագիրը հաստատեցին առելի զօրաւոր առերով կը պաշտպանէր 1866ի ընտրութեան եղանակը որով հաստատ մանակցած էին Թուրքիոյ Հայք Գէորգ Դ. Կաթողիկոսի ընտրութեան, և կեդրոնացուցած էին ամէն տարբեր եղանակներ ընտրութեան մանակցիլ կարող էր Թուրքիոյ Հայոց. կը ցաւիմք որ սոյն կարեւոր գործին վրայ տակէ առելի տեղեկութիւն չունինալ կարնամք ընդունիլ մեր ընթերցողաց, որպէսզի Ազգային ժողովոյ ուշադրութիւնը, որ կատարուած քննութիւնը մանրամասնաբար հրատարակել դէմ առ այժմ կրնանք միայն ըսել. վերոյիշեալ պաշտօնագիրը հետեւութեամբ և ամբողջութեամբ ընդունելով Ազգ. ժողովէն՝ Ս. Պատրիարք Հօր և Ազգային ժողովոյ Դիւանի ստորագրութեամբ հաստատուած ղրկուեցաւ երկուշաբթի օր.

Հանգնք թէ Էջմիածնի Սինոդին պատասխանագրին ի՛նչ դիրք պիտի բռնէ, գործերն ուր պիտի յանգին. ստուգուած է որ Էջմիածնի Սինոդը Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներէն զատ Սոյն և Աղթամարայ կաթողիկոսներուն ալ մէկ է մի և նոյն հրաւիրագիրը, ուղղակի անոնց անունները տարբերութեամբ միայն Սոյն և Աղթամարայ կաթողիկոսութիւնք ըսելու տեղ լոկ առաջնորդութեան ըսած է. 1867ին ասոր հակառակը եղած է, Սսոյ և Աղթամարայ կաթողիկոսութենէն բնաւ հրաւիրագիր ղրկուած չէ, իսկ Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան հետ միանալով, մասնակցած է կաթողիկոսական ընտրութեան.

* * *

Ազգային ժողովը դարձեալ իւր վերջին նստին մէջ կրօնական ժողովոյ 14 անդամոց հրաժարականներն ընդունելով, Համագումար ժողովոյ յանձնարարեց կրօնական ժողովոյ ընտրելեաց եռապատիկ ցանկը պատրաստելու համար. Ս. յատկես կրօնական ժողովը ձեռնարկած եղաւ ասպարէզներէն առանց պատմութեան մէջ կարեւոր տեղ մը բռնելու.

Ազգային ժողովը ըստ ամենայն հաւանականութեան ղօրաւոր տարրերէն բազկացեալ կրօնական ժողով մը պիտի ընտրէ այս անգամ, որ կարող ըլլայ Սահմանադրութեանդրած պարտականութիւնները ըստ կարելւոյն գործադրելու և եկեղեցւոյ բարեկարգութեան ըստ ամենայնի հսկելու որ քանի մը տարիներէ ի վեր դժբաղդաբար անկերպարան և յուսալի վիճակի մը ենթարկուած է, ձեռնհաս իշխանութեան անտարբերութեան և անհոգութեան պատճառաւ.

Կրօնական ժողովոյ ընտրութեան առթիւ կարծիք մը երեւան եկնել սկսած է, որ բաւական տարածուած և զօրացած կը թուի. այն է ընտրելի կրօնական ժողովոյ մէջ գոնէ 6 եպիսկոպոսաց անպատճառ ներկայութեան հարկը.

Սոյն կարծիքն ունեցողներ՝ որք ընդհանրապէս փորձառու և եկեղեցւոյ օրինաց հմուտ եկեղեցականներ են, կարծիքնին նաև թէ վիճակաւոր եպիսկոպոսունք ալ պէտք է անդամակցին կրօնական ժողովոյ, և իւրեանց իբրև առաջնորդ ըստացած փորձառութեամբը վարձեն կեդր. կրօնական ժողովը որ ամբողջ Թուրքիոյ Հայոց վրայ իշխող կրօնային ձեռնհասութեան առանն է.

1882ին երբ հրաժարեալ կրօնական ժողովը ընտրութեան համագումար ժողովը ընտրելեաց եռապատիկ ցանկին մէջ քանի մը վիճակաւոր եպիսկոպոսաց անուններն ալ նշանակած էր, բայց միայն այն առաջնորդաց անուններըը, որք կամ ազգային Պատրիարքարանի կամ կառավարութեան հաւանութեան վայելած էին, և ասոր դառն փորձը չատ անգամ տեսնուած է. Երկրորդ. կրօնական ժողովոյ անդամոց թիւը 14 ենթադրելով, անարդարութիւն ըրած կըլլայ Ազգ. ժողովը 1814 6 եպիսկոպոս, 4 ը վարդապետ և միաբեալ 4 ը քահանայից դասէն առնու, վասն զի եպիսկոպոսաց թիւը վարդապետաց և քահանայից թուոյն հետ բաղդատելով, առաջինն անհամեմատ նուազ է.

Գալով վիճակաւոր առաջնորդները կրօնական ժողովոյ անդամ ընտրելու առաջարկութեան, մեր Գեր. Հայրերը ծանօթ օրինակին հետեւելու նախանձախնդրութիւն մը կը ցուցընեն. վասն զի ծանօթ Պատրիարքարանը գաւառաց մեծապատիւ հիւրանդները Սինոդի անդամ կը կարգէ ժամանակի մը համար և այսպէս փոփոխակի ընտրութիւն կը կատարէ. Հետեւաբար դաւառաց առաջնորդները կրօնական ժողովոյ անդամ կարգելու առնն նիս վիճակները փոխ-առաջնորդներու խնամոց յանձնելու պիտի պարտաւորիմք. Սակայն ինդիր է գիտնալ թէ մեր առաջնորդները որք արդէն իրենց նեթթականի վիճակին համար դժգոհ ելու և դանդաղելու պարտաւորեալ են միշտ, ինչպէս պիտի կարենան թէ իրենց և թէ իրենց փոխանորդաց ապրուստը հոգալու և սրտի դոհանակութեամբ կառավարելու իրենց խնամոց յանձնուած հօտը. Ուստի խոհեմութիւն չէ սոյն պարագային մէջ ծանօթ օրինակին հետեւիլ, որոց առաջնորդները ընդհանրապէս բարեկեցիկ վիճակ մ'ունին. Եթէ Թուրքիոյ վարձուն և հինգ առաջնորդութիւնք որք ըրեթէ անարդ ապ բաշխում մը ունին համեմատութեամբ, նորոգ կազմակերպութիւն մը կրնին և 3 կամ 10 գլխաւոր առաջնորդութեանց վերածուէին, մնացեալ գաւառները անոնց իշխանութեան ներքև դնելով և փոխանորդներու միջոցաւ կառավարելով զանոնք, բանաւոր և օգտակար պիտի ըլլար վիճակաւոր եպիսկոպոսներն ալ կրօնական ժողովոյ անդամ կարգելու առաջարկութիւնը 2 տարւոյ ժամանակի համար.

Ձենք ուզեր խօսիլ ուրիշ անպատեհութեանց վրայ որք կրնան ծագիլ այսպիսի ընտրութեան մը առեն. Ուստի խոհեմութիւն մանաւանդ օգտակար կը համարիմք կրօնական ժողովոյ անդամոց 3ը անպատճառ եպիսկոպոսաց դասէն ընտրել որով վիճակաւոր եպիսկոպոսները վերստեղծուելու ալ պէտք չեմք ունենար. վասնզի մայրաքաղաքիս մէջ արդէն 3 եպիսկոպոս կրնամք գտնել որոնք եկեղեցւոյ և Ազգին օրինաց հմուտ, բանիբուն և փորձառու և իրենց ծառայութեամբք ծանօթ լինին ժողովրդեան և Ազգ. ժողովոյ համակրութիւնը վայելեն. Այժ 3 եպիսկոպոսներն են Սիմոն եպիսկոպոս Սէֆէրեան, Թորլէն եպիս. Նար-Պէյ և Մատթէոս եպիս. Իզմիրլեան, որոնք միաձայնելով Ս. Պատրիարք Հօր, կարող են կրօնական ժողովոյ բարձրը և պատկառելի դիրք մը տալ, եկեղեցին ներկայ անարեկարգ վիճակէն ազատել, եկեղեցական նոյն գիրքն աղնուացնել, կրօնական պրծոյ լաւ ուղղութիւն մը տալ և վերջապէս հանրութեան օգտակար ըլլալ. Կրօնական ժողովոյ մնացեալ անդամները կը կազմուին վարդապետներէ և քահանայներէ որք պէտք է լինին ուսեալ, եկեղեցւոյ օրինաց հմուտ և վարչական կեանք ունեցող անձինք: ասոնցմէ 5 ը վարդապետ և մնացեալք քահանայից դասէն կրնան ընտրուիլ.

Մեր սոյն դիտողութիւնները Համագումար ժողովոյ Պատկառելի հարց ուշադրութեանը կը ներկայացնեմք այս մասին դարձեալ խօսելու պայմանաւ.

ՀԱՄԱՆԱՆԴԻՊ

Նորատունկեան Վեհ. Ճարկոր Լ. Ֆէնեմի դուստր Սզնուական Օրիորդ Գոհար Նորատունկեան ամուսնութիւնը կատարեցաւ կիրակի գիշեր ընդ Մանուկ Էֆէնտի Ազարեանի, նոքա քէչ անգամ ատենուած չքով և փառաւորութեամբ: Կնքահայրն էր Վեհ. Միւնիր Պէյ որոյ պաշտօնը փոխանորդաբար կատարեց Վեհ. Սիմոն Պէյ Մաքսուտեան: Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքունք անձամբ ներկայ դրտնուելով, պսակի արարողութիւնը կատարեցին մեծ հանդիսիւ.

* * *

Տատեան Վեհ. Ճարութիւն Պէյ որդւոյն՝ Տիրան Էֆէնտիի ընդ Աղնուական Օրիորդ Ն. Փափազեանի ամուսնութեան հանդէսն ալ կիրակի գիշեր կատարեցաւ: Գեր. Նար-Պէյ Սրբազան ինքն անձամբ կատարեց Ս. Պսակի արարողութիւնը և սրտագրաւ լեզուաւ մը օրհնեց ամուսնացեալները: Կնքահայրն էր Վեհ. Օսման Պէյ որոյ պաշտօնը փոխանորդաբար կատարեց Մեծ. Իլիաս Էֆէնտի Զայեան.

* * *

Ազգային վարչութեան Փաղաքական ժողովոյ դիւանադպիրը և մեր մեծարգոյ բարեկամ Թէլեան Բարթող Էֆէնտիի ամուս-

նութեան հանդէսն ալ ընդ Ա.ընդ. Օր. Իսկուհի Քիւշիւքեանի կատարուեցաւ երկուշաբթի առաւօտ յիւսկիւտար։ Պատկի արտրողութիւնը Գեր. Իզմիրլեան Սբրբազան կատարեց։ Կնքահայրն էր Մեծ. կարապետ էֆէնտի Քաղաքեան։ Պէրպէրեան էֆէնտի շնորհաւորութեան ուղերձ մ'արտասանեց, որուն թէլեան էֆէնտի արտայայտ պատասխան մը տուաւ։

Այս երեք հարսանեաց առթիւ մեր շնորհաւորութիւնները ընելով, նորապսակ ամուսիններուն երջանիկ օրերը կը մաղթենք։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաթողիկոսական ընտրելոց քուէներն գաւառներէն Պարսիարքարան հասնիլ սկսան։

Ըստ այսմ Ակնէն, Բաբերդէն, Երզնկայէն, Շապին Գարահիսարէն, Եւդոկիայէն և Եգեսիայէն քուէները եկան չաբաթ օր յատուկ պահարանի մէջ կնքեալ, որք Պատրիարքական Գերապատիւ Փոխանորդին միջոցաւ կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ պիտի յանձնուին։

* * *

Էսքեան Մեծ. Մկրտիչ էֆէնտի Երզնկայի Ընկերական բարեհամբաւ վարժարանին երեք ոսկի նուիրեր է։

* * *

Աղեքսանդրիոյ բնակիչներէն Թադեոր վարդ, Թանթայի մէջ ապանեալ ազգայնոյ ժառանգորդներուն արժանաւոր հատուցում մը տրուելու համար ազդասիրաբար հոգ տարած ըլլալով, Ազգ. Պատրիարքարանէն ընդհակառակ թեան գիր մը ղրկուեր է Թադեոր վարդայի։

* * *

Ազգային Ժողովոյ Դիւանը, Քահանայութեանց ձախքը հոգալու և Ժողովոյ դործառնութիւնները դիւրացնելու համար, ոստիպողական նամակ մը ղրեր է Քաղաքական Ժողովոյ վասն։ Ա. տենապետին։

* * *

Նախորդ կրօնական Ժողովոյ Ատենապետ Գեր. Գրիդորիս Եպիսկոպոս Մինթանճեան երեքշաբթի առաւօտ վախճանելով, հանդուցեալին օձման արարողութիւնը երէկ Թաղիւզի եկեղեցին կատարեցաւ հանդիսաւոր կերպով։

* * *

Եկեղեցական Համագումար Ժողովը ի նիստ հրաւիրուած եր երէկ, կրօնական Ժողովոյ ընտրելոց եռասպատիկ ցանկը պատրաստելու համար. սակայն մեծագոյն մասը չը գոյանալով, բնաւ որոշում մը չկրցաւ տրուիլ։ Ներկայ եղող անդամք ընդ առժամ եայ նախագահութեամբ Գերապատիւ Սիմէն Սբրազանի և Ատենապետութեամբ Սափրիչեան Գերապատիւ Տիմոթէոս Ս. Եպիսկոպոսի խորհրդակցեցան սա կէտին վրայ թէ պատրաստուելիք ցանկին մէջ առաջնորդաց անուններն ալ պէտք է դրուին թէ ոչ. և թէ քանի որ Ազգային Ժողովը 1882ին Համագումար Ժողովոյ ցանկէն առաջնորդաց անուններն սրրած էր, Համագումար Ժողովը այժմ ինչ ընթացք պէտք է բռնէ։

Որոշուեցաւ յառաջիկայ երկշաբթի օր վերոյիշեալ Համագումար Ժողով դումարել և այս խնդիրը լուծել։

* * *

Վառնայէն չարունակ դատագրեր կը հասնին Ազգային Պատրիարքարան ընդդէմ Արիստակէս Սբրազանի, որ միակողմանի ընթացք մը բռնած է վառնայի ազգային գործոց և մասնաւորապէս Թաղական խորհրդոյ ընտրութեան մէջ։ Բողոքարկուողները՝ որուն մէջ կը գտնուին Պօլսէն վառնա դաղթող ազատախոհ անձինք, կը գանգատին թէ ընտրեալ Թաղական խորհրդոյ անդամոց մէջ այնպիսի անձինք կը գտնուին, որք ազգին դրամը իրենց կոկորդը անցուցած և հաչիւ չեն տուած երբեք։ Բողոքարկուք Թաղական խորհրդոյ ընտրութենէն առաջ, երբ ընտրելոց ցանկ պատրաստուեր է, իրենց բողոքը ներկայացուցեր են Արիստակէս Սբրբազանի. սակայն նա չէ ուզեր յարգել օրինաւորապէս ներկայացեալ բողոք մը և խնդիրն այնքան ծանրացեր է, որ տեղական կառավարութիւնը միջամտելու պարտաւորեր է։ Ըստ յայտարարեր է Արիստակէս Սբրազանի որ՝ եթէ մինչև փետրուար 19 խաղաղութիւնը չը վերահաստատուի, պիտի հարկադրի Թաղական խորհրդոյ նորոգ ընտրութիւն կատարել կառավարութեան ապարանքին մէջ, որպէս զի կատարուելիք ընտրութիւնը ամեն ազդեցութենէ և խարդախութենէ ազատ լինի։

* * *

Երուսաղէմի Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Սիմէն Սբրազանի ծննդեան տարեդարձը ըլլալով երեքշաբթի օր, պաշտօնական և անպաշտօն բազմաթիւ անձինք շնորհաւորութեան գացին։

Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ վսեմ. Սիմոն Պէյի ալ ծննդեան տարեդարձը ըլլալով երեքշաբթի օր, երուսաղէմի և Ն. Պօլսոյ Ս. Պատրիարքարանք շնորհաւորութեան գացին Ն. վսեմութեան։

* * *

Քաղաքական Ժողովը բարեկենդանի պատճառաւ իր տոմոսական նիստը չկրցաւ ընել երէկ։

Միսյին Տնտեսական խորհուրդ գումարեցաւ երէկ և լսել մը ընթացիկ գործերով զբաղեցաւ։

* * *

Ս. Պատրիարք Հայրը Բերայէն՝ Խասիւղ, իր տունը առանձնացաւ երէկ։

—

Պէկեան Թադէոս էֆէնտիի հպատակութեան լնդիրը հանելուկի կարգն անցած է այս օրերըս։ Ուստի երեսփոխանաց ոմանց հետաքրքրութիւնը դոհացնելու համար հարկ կը համարինք Ազգ. Պատրիարքարանի և Պէկեան էֆէնտիի միջև այս առթիւ վոխանակուած քանակցութեանց պատճէններն հրատարակել։

Մեծապատիւ էֆէնտի

Ազգային Ժողովին Ձեր երեսփոխանական ընտրութեան առթիւ ստոյգ և բացորոշ տեղեկութիւն ուզած լինելով Ձեր Օսմանեան հպատակութեան մասին, որ նիւթ եղած է լնդրոյ, Քաղաքական Ժողովին հարկ դատած է ստուգել այս կէտն, հետևապէս ըստ որոշման Քաղաքական Ժողովոյ՝ կը հրաւիրեմք Ձեր Աղնուութիւնն որ բարեհաճի յառաջիկայ երեքշաբթի օր, 10 Յունվար, ժամ 6ին առ մեզ ի Պատրիարքարանս հրամայել, մեկտեղ բերելով այն պաշտօնական թղթերն որ կապացուցանեն իմ Օսմանեան հպատակութիւն։

Մնամք պաղատարար
Պատր. Փոխ.
Գեորգ Ե. Վ. Բուսմուզեան
Կ. Պոլիս 14 Յունվար 1884

Գերապատիւ Տէր

Պատիւ ունենալ ընդունելու Ձեր Գերապատուութեան 425 թուահամար և Յունուար 5 թիւ պաշտօնագիրը, որով կը յանձնուցանէք ինձ թէ, Ազգ. Ժողովին իմ երեսփոխանական ընտրութեան առթիւ ստոյգ և բացորոշ տեղեկութիւն ուզած լինելով իմ Օսմանեան հպատակութեան մասին, որ նիւթ եղած է լնդրոյ, Քաղաքական Ժողովին հարկ դատած է ստուգել այս կէտն, հետևապէս ըստ որոշման Քաղաքական Ժողովոյ կը հրաւիրեք զիս որ այսօր ժամ 6 ին առ Ձեր Գերապատուութիւն ի Պատրիարքարան գամ, մեկտեղ բերելով այն պաշտօնական թղթերն որ կապացուցանեն իմ Օսմանեան հպատակութիւն։

Ի պատասխանի Ձեր Գերապատուութեան գրոյն, ներփակեալ կը յղեմ դէպ՝ էֆէնտիս, իմ Օսմանեան հպատակութեան անժխտելի ապացոյցը։

Մնամ
Ա.ժինահաւատարիմ հպատակ
Օսմանեան պետութեան
Թ. Պէկ
Բերա 10 Յունուար 1884

Մեծապատիւ էֆէնտի

Ստացայ Ձեր Ա.ընդ. թեան ամսոյս 10 թուականաւ ուղղած պատասխանագիրն, որով իբր ապացոյց Ձեր Օսմանեան հպատակութեան՝ ներփակեալ կուղարկէիք մի մէճիտիէ թէղքերէ, որ տասնհինգ 1273 թուականին կատարուած հին մարդահամարին վերաբերելուն, անթուական է հաստատելու Ձեր Օսմանեան հպատակութիւնն, և իբր այն՝ հարկ անհրաժեշտ է վերջին մարդահամարի առեն արուած նոր Օսմանիէ թէղքերէն։ Հետևապէս կը խնդրուի Ձեր Ա.ընդ. թենէն որ շնորհ ընէք մեզ ներկայացնել այն Օսմանիէ թէղքերէն, որ կառավարութեան վերջին մարդահամարի ժամանակ յետ արձանագրութեան տրուելոյ իւրաքանչիւր Օսմանեան հպատակոյ, և որով միայն կապացուցուի որ և է անձի Օսմանեան հպատակութիւն։

Մնամք պաղատարար
Պատր. Փոխ.
Գեորգ Ե. Վ. Բուսմուզեան
Կ. Պոլիս 14 Յունվար 1884

Գերապատիւ Տէր

Ընդունելոյ Ձեր Գերապատուութեան 45 թուահամար և Յունուար 14 թիւ գրութիւնը, որով իմ Օսմանեան հպատակութիւնս ապացուցանելու համար առ Ձեր Գերապատուութիւնն ուղղած պատասխանագրիս մէջ ներփակեալ Գէյէէ Թէսկէրէ անբաւական համարելով, հարկ անհրաժեշտ կը համարիք վերջին մարդահամարի առեն արուած Օսմանիէ Թէսկէրէս առնել, առարկելով թէ ա՛ր և է անձի Օսմանեան հպատակութիւնը նոյնով միայն կապացուցուի։

Ներեցեք ինձ, Գերապատիւ Տէր, դիտել թէ, միայն Օսմանիէ Թէսկէրէով չէ որ ա՛ր և է անձի Օսմանեան հպատակութիւնը կապացուցուի. եթէ այդպէս եղած ըլլար, վերջի մարդահամարի առեն արձանագրուելու չկարողացող բազմաթիւ անձինք, որոց մէջ դուրջ գտնուին նաև բազում ազգային երեսփոխանք, Օսմանեան հպատակութենէ զուրկ համարուելու էին. բայց բարեբաղդաբար իրողութիւնը բոլորովին հակառակն է, և ես՝ չատ լուսն հետ՝ ի միասին, հակառակ վերջի մարդահամարի առեն արուած Օսմանիէ Թէսկէրէս առնելոյ, առարկելով թէ ա՛ր և է անձի Օսմանեան հպատակութիւնը նոյնով միայն կապացուցուի։

Ներեցեք ինձ, Գերապատիւ Տէր, դիտել թէ, միայն Օսմանիէ Թէսկէրէով չէ որ ա՛ր և է անձի Օսմանեան հպատակութիւնը կապացուցուի. եթէ այդպէս եղած ըլլար, վերջի մարդահամարի առեն արձանագրուելու չկարողացող բազմաթիւ անձինք, որոց մէջ դուրջ գտնուին նաև բազում ազգային երեսփոխանք, Օսմանեան հպատակութենէ զուրկ համարուելու էին. բայց բարեբաղդաբար իրողութիւնը բոլորովին հակառակն է, և ես՝ չատ լուսն հետ՝ ի միասին, հակառակ վերջի մարդահամարի առեն արձանագրուած չըլլալուս, իրրև հաւատարիմ հպատակ Օսմանեան պետութեան հովանաւորութիւնը կը վայելեմ. ո՛վ կարող է զուրկ համարիլ զիս հպատակութենէն Օսմանեան կայսերական կառավարութեան, որոյ հովանաւորն ներքև ցկեանս ապրիլ ինձ վաղուց կը համարիմ։

Եթէ Ձեր Գերապատուութիւն ազգային երեսփոխան ընտրուողի մը համար անհրաժեշտ կը համարի Օսմանիէ Թէսկէրէ ունենալ, թէև չգիտեմ թէ մինչև ո՛ր աստիճան անհրաժեշտ է այս և թէ համայն երեսփոխանք անցած են այս խնդրոյ քննութեան շրջանին, — կրնար և կըրնայ Գէյէէ Թէսկէրէս, որ տակաւին իւր ջրոյը կը պահուի, ազգային Պատրիարքարանի անցեալ տարուան յանձնել և զայն ընդունիլ Օսմանիէ Թէսկէրէի փոխանակ։ Ուստի կը խնդրեմ ընդունել առ որ անկ է։

Մնամ
Ա.ժինահաւատարիմ հպատակ
Օսմանեան հզոր պետութեան
Թ. Պէկ
Բերա, 16 Յունուար, 1881

Սոյն դրութիւններէն յայտնի կը տեսնուի Պէկեան էֆէնտիի Օսմանեան հպատակութիւնը, այնպէս որ զայն կասկածի ներքև ձգել ներելի չէ։ Ուստի կը զարմանանք Քաղաքական Ժողովը տակաւին կը վարանի լնդիրը Ազգ. Ժողովոյ ներկայացնելու համար։ Կայն Մայր դիւանի կոչմէ մասին վերստին դրուած ընդ Քաղաքական Ժողովոյ, կը սամբ թէ Պէկեան էֆէնտիի հպատակութեան լնդիրը Քաղաքական Ժողովոյ յառաջիկայ նստի մէջ կը լուծուի և ընդ վոյթ ազգային Ժողովոյ կը ներկայացուի Հակառակ պարագայի մէջ ընդ լիքներ ունինք։

—

ՍՂԵՐ

Սղերտ 1883 դեկտեմբեր

. . . Խմբագիր Տէր

Հաճեցէք սոյն օգտակար տողերս ամփոփել Ձեր պատուական թերթի էջերէն միոյն մէջ։

Սղերտ կը գտնուի Բաղչոյ բաւական արեւելք մէկ ու կէս օրական, բնակիչք մի քանի ազգերէ կազմեալ են, ընդհանուրը Արարերէնի յարիք Սղերտի Հայք իբր 330 տուն են, նոքա մի եկեղեցի հնաչէն եւ անճաշինուածով Սուրբ Աստուածածնայ ունեն եւ մի դպրոց նորաչէն՝ որ դեռիկ է քան զայլ չէնք, Սղերտ ունին 5—6 քահանայ։

Սղերտի Հայք մեծ անձանձիր ջանքերով կորուսած են իւրեանց հայրենի լեզուն եւ հետեւած Արաբերէնի, այնպէս որ քահանայք անգամ ժողովրդեամբ կարտայայտեն բառերն եւ կը պատմեն թէ քանի մը նոտակ մը կը գրէ եղեր բարեկամին, բայց իւր դիրն անհետանալի ըլլալով բարեկամը կոտրտառ ինքն կոչել զքահանայն. սա նոյ կինչայ եւ մի քիչ համբորգուն նէ յետ մերձակայ գետերը հանդիպ կը վայելէ, այս առեն ուրիշ քանի մի գինք կողջունէ եւ կըսէ կերթաս, ծանօթ քահանան կը տասխանէ թէ՝ մի քանի օր յետ նոտակ մը գրած եմ բարեկամիս չը կրնալով կարդալ, գիս կը կարդալու համար, միւս քահանան կը պատասխանէ, ա՛ն օրհնեալ բանի՛ գեղ՝ որ դու գիրդ կարդալ կարողութիւնը ունիս, հապա ես թէ գիր մը գրեմ ի քեզ թել ակամ եւս չը կարեմ կարդալ գրածս։

Ազնիւ ընթերցողք կարեն յուսալ բերել սոցա իւրեանց մայրենի լեզուէն պրկուելուն անմիջական հետեւութիւնն այսինքն տգիտութիւնը։ արդարեւ տգիտութիւնը տիրած է Սղերտի մէջ եւ Հայք խաւար անդունդին մէջ ինկած խարխափմամբ կը խնդրէին։ Ինչ պիտի ըլլար ոտքերնին վիճակին, անշուշտ կսպառէր Հայ ազգն իւեն Հայ երակաց մէջ եւ պիտի մնար միայն Հայ սրտերու մէջ, երբ Բիւզանդիոյ ծոցէն լուսոյ նշոյլ չարձակեր խաւար Սղերտի մէջ, զորոյն էր այդ նշոյլը, դպրո՛ց, դպրոցական փարոս։

Թերեւս հանրածանօթ է բոլոր

Ես ամեն ինչ արել եմ, որ նրանք ինձ սիրեն, ես ամեն ինչ զոհել եմ նրանց համար, ես ամեն ինչ տվել եմ նրանց, ես ամեն ինչ արել եմ, որ նրանք ինձ սիրեն

Հայոց Մովսէս Քրմական յաւելուածքն ևս առա-
ջին անգամ, Վենետիկ, ի տպարանի Ս. Ղազարու Հայրապետական, 1841։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾՆԻ ԳՎԱՐՃՈՑ ՔԱՂԱՔԻՆ ՏԱՐՕՆԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾՆԻ ԳՎԱՐՃՈՑ ՔԱՂԱՔԻՆ ՏԱՐՕՆԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾՆԻ ԳՎԱՐՃՈՑ ՔԱՂԱՔԻՆ ՏԱՐՕՆԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ